

УДК 368.013

*О. Л. Польова,
д. е. н., доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування
Вінницький національний аграрний університет
В. В. Корчун,
магістрант кафедри фінансів банківської справи та страхування
Вінницький національний аграрний університет*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ ПОСЛУГ ІЗ СТРАХУВАННЯМ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

*O. L. Poliova
Associate Professor of Banking and Insurance chair
Vinnitsa National Agrarian University
V. V. Korchun
Magistry of Banking and Insurance chair
Vinnitsa National Agrarian University*

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF THE SERVICES MARKET FROM LIFE INSURANCE IN UKRAINE

У статті розглянуто сучасний стан страхового ринку України. Наявні проблеми в економіці країни та стан фінансового ринку впливає на діяльність страхових компаній. Встановлено, що основні показники діяльності страхового ринку України у 2015-2016 роках мають тенденцію до зниження, що пояснюється зниженням розміру страхові премій та страхових платежів. Проведено аналіз страхування життя на ринку страхових послуг України. Проаналізовано динаміку розміщення коштів резервів зі страхування життя. Підраховано кількість страхових компаній в Україні. Досліджено особливості функціонування ринку страхування життя. Проведено аналіз основних показників діяльності страхового ринку України. Проаналізовано зміни резервів зі страхування життя в Україні в 2015-2016 рр. Складено рейтинг страхових компаній по страхуванню життя за страховими преміями. Подано структуру валових страхових премій зі страхування життя. Розроблено рекомендації щодо розвитку ринку страхування життя в Україні. Зроблено висновки з проведеного дослідження.

The article deals with the current state of the Ukrainian insurance market. The existing problems in the country's economy and the state of the financial market affect the activities of insurance companies. It is established that the main indicators of the Ukrainian insurance market activity in 2015-2016 tend to decrease, which is explained by a decrease in the size of insurance premiums and insurance payments. The analysis of life insurance on the Ukrainian insurance market is conducted. The dynamics of placement of reserves for life insurance is analyzed. The insurance market is one of the most important elements of the regulation of the financial relations system. Life insurance is a form of satisfaction of social needs. Consequently, life insurance is one of the main mechanisms in ensuring social stability in the country. Firstly, life insurance can guarantee the preservation of a standard of living in the event of events such as

the loss of breadwinner, the need for medical services, education, provision of life with the onset of retirement age, etc. Secondly, life insurance is a powerful source of long-term investment in the country's economy. Thus, in the context of the development of a market economy, the market of life insurance services is of great importance, which in turn requires the study of the theoretical and methodological foundations of its functioning.

The purpose of the article is to analyze the main indicators of the development of the life insurance market in Ukraine. The achievement of this goal has caused the necessity of solving such research tasks:

to determine the main indicators of the Ukrainian insurance market in 2015-2016;

to analyze the main trends of the life insurance market in Ukraine in 2016;

to study the main indicators of the development of leading life insurance companies in Ukraine;

to analyze the placement of reserves for life insurance; to develop recommendations for the development of the life insurance market in Ukraine.

В статтє рассмотрено современное состояние страхового рынка Украины. Ведь проблемы в экономике страны и состояние рынка влияет на деятельность страховых компаний. Установлено, что основные показатели деятельности страхового рынка Украины в 2015-2016 годах имеют тенденцию к снижению, что объясняется снижением размера страховых премий и страховых платежей. Проведен анализ страхования жизни на рынке страховых услуг Украины. Проанализирована динамика размещения средств резервов по страхованию жизни.

Ключові слова: *страховий ринок; страхування життя; страхові компанії; страхові премії; резерви зі страхування життя.*

Key words: *insurance market; life insurance; insurance companies; insurance premiums; life insurance reserves.*

Ключевые слова: *страховой рынок; страхование жизни; страховые компании; страховые премии; резервы по страхованию жизни.*

Постановка проблеми. Страховий ринок є одним з найважливіших елементів регулювання системи фінансових відносин. Страхування життя є формою задоволення суспільних потреб. Отже, страхування життя виступає одним з головних механізмів в забезпеченні соціальної стабільності в країні. По-перше, страхування життя може гарантувати збереження рівня життя при настанні таких подій, як втрата годувальника, при необхідності отримання медичних послуг, освіти, забезпечення життя з настанням пенсійного віку тощо. По-друге, страхування життя є потужним джерелом довгострокових інвестицій в економіку країни. Таким чином, в умовах розвитку ринкової економіки важливого значення набуває ринок послуг із страхування життя, що своєю чергою потребує вивчення теоретико-методологічних засад його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей функціонування ринку страхування життя присвячені праці вітчизняних вчених-економістів, як Т.М. Артюх, В.Д. Базилевич, Л.О. Бойко, Г.Л. Вознюк, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, О.Й. Жабинець, А.Г. Загородній, О.М. Залетов, А.М. Єрмошенко, М.С. Клапків, М.В. Мних, С.С. Осадець, О.В. Орлова, Р.В. Пікус, В.Й. Пліса, Т.А. Ротова, В.В. Фурман, К.В. Шелехов, Я.П. Шумелда, Б.С. Юровський, а також праці зарубіжних вчених – Н. Галагуза, Д. Блад, Л. Панков, Л. Лозовський, Б. Райзберг, Т. Федорова, О. Шахов та інші. Однак, незважаючи на велику зацікавленість науковців у вирішенні цієї проблеми, подальшого дослідження потребує ринок страхових послуг в сучасних умовах та додаткове вивчення факторів, що уповільнюють його розвиток.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз основних показників розвитку ринку страхування життя в Україні. Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань дослідження: визначити основні показники діяльності страхового ринку України в 2015-2016 роках; проаналізувати основні тенденції розвитку ринку страхування життя в Україні в 2016 році; дослідити основні показники розвитку провідних компаній зі страхування життя в Україні; проаналізувати розміщення коштів резервів зі страхування життя; розробити рекомендації щодо розвитку ринку страхування життя в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тенденції формування страхового ринку показують, що національний страховий ринок має потужний потенціал. Важливою умовою його розвитку є стимулювання страхування як особливої галузі щодо стабілізації економіки країни. Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (далі СК) станом на 31.12.2016 становила 407, у тому числі СК «life» – 62 компанії, СК «non-life» – 345 компанії, (станом на 31.12.2015р. – 414 компанії, у тому числі СК «life» – 62 компанії, СК «non-life» – 352 компанії). За 2016 рік частка валових страхових премій у відношенні до ВВП становила 2,0%, що на 0,5 в.п. більше в порівнянні з 2015 роком; водночас, частка чистих страхових премій у відношенні до ВВП за 2016 рік становила 5%, та залишилась на рівні 2015 року. У порівнянні з 2015 року на 7153,7 млн. грн. (33,3%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 1273,9 млн. грн. (6,3%). Основним фактором зростання валових страхових премій, у порівнянні з попереднім роком, стало збільшення обсягу внутрішнього перестраховування на 5879,6 млн. грн. (5,8 разів). Разом з цим, питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 2016 рік становила 75,2%, що на 19,1 в.п. менше в порівнянні з відповідним періодом 2015 року.

Дані зміни за видами страхування пояснюються зростанням чистих страхових премій, з таких видів страхування як: страхування життя (збільшення чистих страхових премій на 667 млн. грн. (36,9%)); добровільне особисте страхування (збільшення чистих страхових премій на 441,3 млн. грн. (15,4%); страхування фінансових ризиків (збільшення чистих страхових премій на 302,9 млн. грн. (14,4%)).

Рівень валових виплат у 2016 р. порівнянні з попереднім роком (23,9%) зменшився на 7,7 в.п. та становив 16,2%. Таке падіння відбулося за рахунок зменшення обсягу валових страхових виплат на 9,7 в.п. при збільшенні на 33,3% надходжень валових страхових платежів. Обсяг чистих страхових виплат зменшився на 8,1%. У структурі зазначеного показника відбулися значні зміни в розрізі видів страхування: приріст страхових виплат відбувся за такими видами страхування: страхування життя (81,7%), медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) (12,1%), при цьому зменшилися чисті страхові виплати зі страхування фінансових ризиків (79,6%), страхування майна (65,6%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (51,7%), страхування кредитів (39,7%). Чисті страхові виплати з автостраховування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») зазнали невеликих змін (темпер приросту – 3,3%).

Страхові резерви станом на 31.12.2016 зросли на 14,8% у порівнянні з 2015 роком, що пояснюється істотним збільшенням надходжень валових страхових платежів. Також, спостерігається збільшення значення таких показників, як загальні активи страховиків, обсяг сплачених статутних капіталів (так, станом на 31.12.2016 їх приріст становив 18,1% та 4,5% відповідно). Разом з цим, активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів, зменшилися на 22,4% (табл. 1).

Таблиця 1.
Основні показники діяльності страхового ринку України в 2015-2016 роках

№ з/п	Показник	Роки		Темп приросту 2016/2015,%
		2015	2016	
1.	Валові страхові премії, тис. грн	21 508,2	28 661,9	33,3
	у тому числі:			
	зі страхування життя	1 809,5	2 476,7	36,9
2.	Валові страхові виплати, тис. грн	5 151,0	4 651,8	-9,7
	у тому числі:			
	зі страхування життя	82,1	149,2	81,7
3.	Рівень валових виплат, %	23,9%	16,2%	-
4.	Чисті страхові премії, тис. грн	20 277,5	21 551,4	6,3
5.	Чисті страхові виплати, тис. грн	4 970,0	4 566,6	-8,1
6.	Рівень чистих виплат, %	24,5%	21,2%	-
7.	Сплачено на перестраховування, тис. грн, у тому числі:	2 522,8	8 744,8	246,6
	- перестраховикам-резидентам	1 230,8	7 110,4	477,7
	- перестраховикам-нерезидентам	1 292,0	1 634,4	26,5
8.	Виплати, компенсовані перестраховиками, тис. грн у тому числі:	537,8	486,7	-9,5
	- перестраховиками-резидентами	181,1	85,2	-53,0
	- перестраховиками-нерезидентами	356,7	401,5	12,6
9.	Отримані страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів, тис. грн	275,4	324,0	17,6
10.	Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам, тис. грн	15,9	27,4	72,3
11.	Обсяг сформованих страхових резервів, тис. грн.	12 577,6	14 435,7	14,8
	- резерви зі страхування життя	3 222,6	3 845,8	19,3
	- технічні резерви	9 355,0	10 589,9	13,2

12.	Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2)), тис. грн.	56 224,7	66 387,5	18,1
13.	Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів, тис. грн.	48 831,5	37 914,0	-22,4
14.	Обсяг сплачених статутних капіталів, тис. грн.	14 579,0	15 232,5	4,5

Приріст загальних активів страховиків у обсязі 18,1% у порівнянні з аналогічною датою 2015 року частково пояснюється тим, що до загального обсягу активів, у зв'язку зі змінами звітних форм для страховиків, стали включатися частки перестраховиків у страхових резервах у обсязі 52,8 млн. грн., яка до цього не збільшувала величини активів страховиків.

Зменшення активів, визначених ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів, обумовлене в першу чергу зменшенням обсягів акцій на 40,3%, які складають близько 47% зазначених активів. Також, зменшення спостерігається по таким видам активів як облігації (на 48,5%), нерухоме майно (на 7,9%), цінні папери, що емітуються державою (на 9,8%). При цьому, збільшилися активи у грошових коштах на поточних рахунках (на 15,6%), банківські вклади (депозити (на 6,3%), права вимоги до перестраховиків (на 59,5%). За останні два роки структура активів дозволених категорій, які використовують страховики для представлення коштів страхових резервів, суттєво не змінилася.

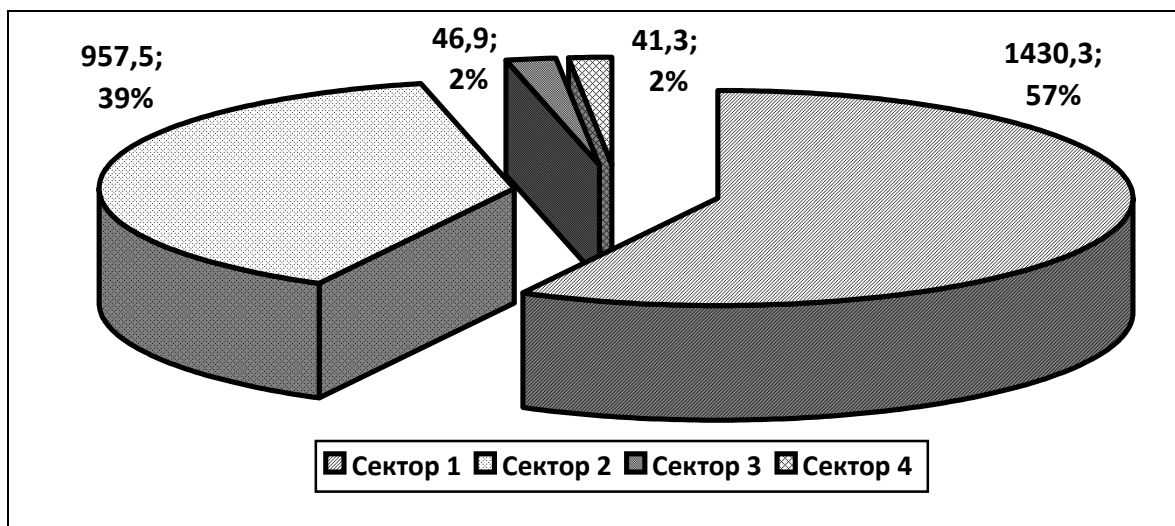
Таблиця 2.
Кількість страхових компаній у 2014 – 2016 рр.

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2014	Станом на 31.12.2015	Зміни у 2016 році		Станом на 31.12.2016
			внесено інформацію	виключено інформацію	
Загальна кількість	442	414	9	16	407
в т.ч. СК «non-life»	378	352	8	15	345
в т.ч. СК «life»	64	62	1	1	62

За даними, представленими у табл. 2, бачимо, що загальна кількість компаній зменшилась, при цьому кількість компаній зі страхування життя залишилася незмінною.

Валові страхові платежі (премії, внески) при страхуванні життя за 2016 рік становили 2 476,7 млн. грн., що на 36,9% більше, ніж за 2015 рік (за 2015 рік 1 809,5 млн. грн.). Обсяг валових страхових виплат із страхування життя за 2016 рік становив 149,2 млн. грн. (включаючи страхові виплати у вигляді анuitетів), що на 81,7% більше в порівнянні з відповідним періодом 2015 року (82,1 млн. грн.).

Структура валових страхових премій та виплат із страхування життя зображена на рисунках 1.

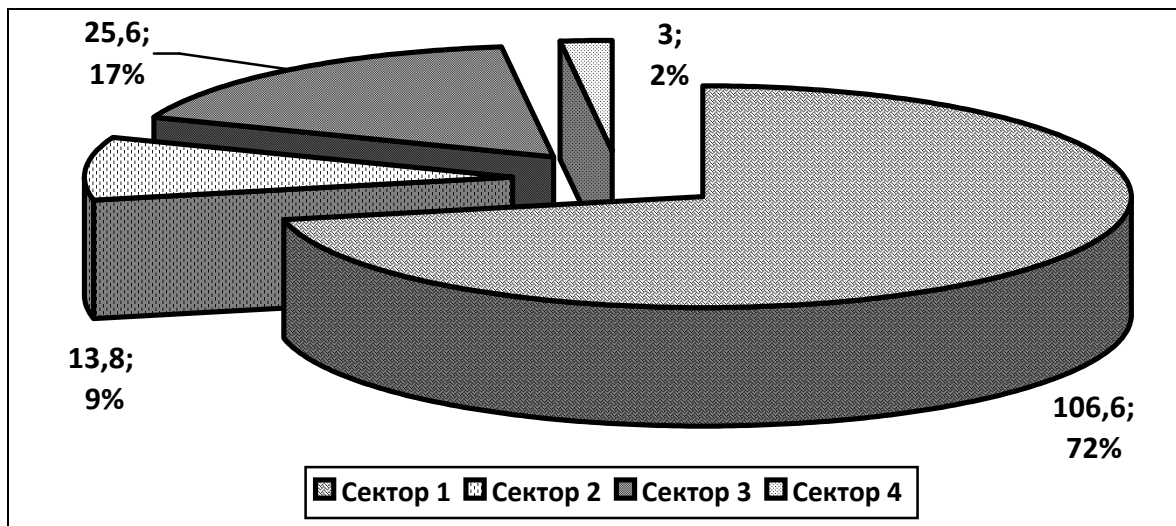
Рис. 1. Структура валових страхових премій зі страхування життя станом на 31.12.2016, млн. грн.

* за іншими договорами страхування життя

* за іншими договорами накопичувального страхування

* за договорами страхування життя лише на випадок смерті

* за договорами страхування, якими передбачено досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку

Рис. 2. Структура валових страхових виплат зі страхування життя станом на 31.12.2016, млн. грн.

* за іншими договорами страхування життя

* за іншими договорами накопичувального страхування

* за договорами страхування життя лише на випадок смерті

* за договорами страхування, якими передбачено досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку

Отже, на рис. 1 та рис. 2 найбільшу питому вагу у страхових преміях зі страхування життя займають премії за іншими договорами страхування життя. У структурі валових страхових виплат зі страхування життя ми бачимо, що найбільшу питому вагу станом на 31.12.2016 займають виплати за іншими договорами накопичувального страхування.

Страхова компанія «life» за підсумками 2016 року отримала від'ємне значення показника величини зміни резервів із страхування життя на загальну суму 25,0 млн. грн., що пов'язано з достроковим розірванням договорів страхування (за підсумками 2015 року від'ємне значення задекларували 8 СК «life» на загальну суму 21,4 млн. грн.). Приріст резервів зі страхування життя у трьох страхових компаній «life» за результатами року становив 58,5 % (380,2 млн. грн.) від загального приросту резервів.

**Таблиця 3.
Зміни резервів зі страхування життя в 2015-2016 рр., (млн. грн)**

Показники	Роки		Темпи приросту
	2015	2016	2016/2015
Величина зміни резервів із страхування життя, всього	581,6	626,2	7,7%
у тому числі, яка відповідає:			
інвестиційним доходам, що застосовуються для розрахунку страхових тарифів;	89,9	106,0	17,9%
індексації розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за офіційним індексом інфляції;	39,1	44,5	13,7%
частині інвестиційного доходу від розміщення коштів резервів із страхування життя, що залишилась після передбачених обов'язкових відрахувань в математичні резерви та вирахувань витрат страховика на ведення справи;	118,1	163,5	38,5%
загальному обсягу збільшення розмірів страхових сум та (або) страхових виплат (бонусів), які визначено за іншими фінансовими результатами діяльності згідно з договорами страхування, що передбачають участь страхувальника у інвестиційному доході страховика;	12,0	11,8	-1,7%
величині зміни розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за договорами страхування, грошові зобов'язання за якими визначено у вільноконвертованій валюті або розрахункових величинах	1,1	0,5	-59,1%

За даними табл. 3 величина резервів із страхування життя в цілому зросла на 7,7 % у 2016 році порівняно із 2015 роком. Це стало можливим через зростання інвестиційного доходу від розміщення коштів

резервів із страхування життя на 38,5 %, та зростання інвестиційних доходів, що застосовуються для розрахунку страхових тарифів на 17,9%.

У таблиці 4 зображено динаміку розміщення коштів резервів зі страхування життя.

Таблиця 4.
Розміщення коштів резервів зі страхування життя у 2015-2016 рр.

Структура активів	Резерви зі страхування життя			
	млн. грн.		%	
	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016
1	2	3	4	5
Сформовані страхові резерви	12 577,6	14 435,7	100,0	100,0
- у тому числі резерви зі страхування життя	3 222,6	3 845,8	24,7	25,6
Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України «Про страхування для представлення страхових резервів»				
Загальна сума активів, якими представлені резерви зі страхування життя, у тому числі:	3260,1	3920,3	100,0	100,0
1) грошові кошти на поточних рахунках	12,1	162,6	3,8	4,1
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	14,4	45,7	0,4	1,2
2) банківські вклади (депозити)	1 286,3	1 402,4	39,5	35,8
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	579,9	366,4	17,8	9,3
3) банківські метали	20,0	13,1	0,6	0,3
4) нерухоме майно	146,9	136,9	4,5	3,5
5) акції	95,1	268,3	2,9	6,8
6) облигації	146,2	155,8	4,5	4,0
7) цінні папери, що емітуються державою	1 338,9	1 680,7	41,1	42,9
8) права вимоги до перестраховиків	87,5	86,0	2,7	2,2
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	87,4	86,0	2,7	2,2
9) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	9,6	9,8	0,3	0,3
у тому числі 9.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій:	7,3	7,4	0,2	0,2
9.2) розвиток інфраструктури туризму.	0,3	0,3	0,0	0,0
9.3) будівництво житла:	2,0	2,2	0,1	0,1

У структурі активів, якими представлені резерви зі страхування життя, станом на 31.12.2016 р. у порівнянні з інформацією станом на відбулися такі зміни:

на 341,8 млн. грн (або на 25,5%) збільшився обсяг коштів, вкладених у цінні папери, що емітуються державою, і становив 1680,7 млн. грн. (або 42,9% від обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя);

на 173,2 млн. грн.. (або на 182,1%) збільшився обсяг коштів, вкладених в акції, і становив 268,3 млн. грн. (або 6,8% від обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя) проти 95,1 млн. грн. станом на 31.12.2015 р.;

на 116,1 млн. грн. (або на 9,0%) збільшився обсяг коштів у банківських вкладах (депозитах) і становив 1 402,4 млн. грн. (або 35,8% від обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя);

Проведемо аналіз стану страхування життя за страховим компаніям України. Протягом досліджуваного періоду (2014-2016 рр.) страхові компанії, що займаються страхуванням життя складають близько 13% серед усієї кількості страхових компаній. На страховому ринку залишаються страхові компанії, які мають достатні резерви та активи, які дозволяють їм вести рентабельну фінансову діяльність.

Таблиця 5.
Рейтинг компаній по страхуванню життя за страховими преміями

№ з/п	Страхові компанії	Страхові платежі, тис. грн.		Темп, %
		1 півріччя 2014	1 півріччя 2016	
1.	УНІКА життя	191418,0	146011,0	31,10
2.	Метлайф	146669,0	137944,0	6,33
3.	Ренесанс життя	139907,0	215927,0	-35,21
4.	АСКА-життя	95562,0	146502,0	-34,77
5.	ТАС	94 070,0	65 006,0	44,71
6.	Ейгон лайф Україна	73 972,7	46 102,2	60,45
7.	PZU Україна страхування життя	69 832,5	52 899,8	32,01
8.	Юпітер страхування життя VIG	20 055,0	14 934,0	34,29
9.	Ільчівська	10 151,8	10 031,0	1,20
10.	Гарант-лайф	10 093,2	19 002,0	-46,88
11.	KL-життя	8 016,0	7 880,0	1,73
12.	Форте лайф	6 904,9	7 166,0	-3,64
13.	Інго Україна життя	6 726,2	3 587,4	87,50
14.	Брокбізнес життя	1 144,0	1 350,0	-15,26
15.	Теком-життя	892,6	1 076,4	-17,08
	Всього	875 414,9	875 418,8	0,00

Отже, лідером за страховими преміями серед компаній (табл. 5), що займаються страхуванням життя є «УНІКА життя», оскільки, страхові платежі за 1 півріччя 2014 року є найбільшими серед усіх страхових компаній і становлять 191418 тис. грн. Аналогічна ситуація спостерігалась і у першому півріччі 2016 року, коли страхові платежі компанії «УНІКА життя» становили 146011 тис. грн., що також значно переважало показники інших компаній. Темп приросту страхових платежів у компанії «УНІКА життя» становив склав 31,1 %, що є досить непоганим показником. Найкращий темп приросту продемонструвала компанія «ІНГО Україна життя». В даній компанії темп приросту становить 87,50 %, оскільки страхові платежі зросли з 3587,4 тис. грн. у 1 півріччі 2016 року до 6726,2 тис. грн. у першому півріччі 2014 року. Позитивну динаміку виявляють також компанія «ТАС» (+44,71%), «МетЛайф» (+6,33%), «Ейгон Лайф Україна» (+60,45 %), «PZU Україна страхування життя» (+32,01%), «Юпітер страхування життя VIG» (+34,29), «Ільчівська» (+1,20 %), «KL-життя» (+1,73%)

Найгірший темп приросту спостерігається у компанії «Гарант-лайф», де темп приросту становив - 46,88%, оскільки страхові премії скоротились з 19002 тис. грн. у 1 півріччі 2016 року до 10093,2 тис. грн. у 1 півріччі 2014 року. Негативну динаміку також виявляють «Ренесанс життя» (-35,21%), («АСКА життя» 34,77 %), «Форте лайф» (-3,64%), «Брокбізнес життя» (-15,26%), «Теком життя» (-17,08%). Загальний приріст зростання страхових премій серед усіх компаній в цілому рівний нулю.

В цілому, ми можемо зробити висновок, що валові виплати зі страхування життя у 2016 році зросли на 81,7 млн. грн., порівняно із 2015 роком. Зростали також і сформовані резерви зі страхування життя. У 2016 році вони становили 3845,8 млн. грн., що на 19,3 млн. грн. більше, ніж у 2015 році.

Висновки з проведеного дослідження. Страхування в сучасних умовах – одна з найбільш швидко розвиваються галузей економіки. Саме страховий ринок є гарантією фінансового та соціального захисту населення. Одним з найважливіших факторів підвищення інвестиційного потенціалу ринку є зростання частки страхування життя, що забезпечує можливість довгострокових вкладень.

Створення стабільної національної системи страхування допоможе створити ефективний механізм щодо запобігання небезпекам і загрозам життя. Для цього необхідне рішення наступних завдань:

- зміцнення стабільності та надійності страховиків;
- державне регулювання і нагляд за тарифною політикою страховиків;
- вдосконалення правових основ діяльності учасників страхового ринку;
- формування напрямків і підходів до здійснення як добровільних і обов'язкових, так і поставлений видів страхування з урахуванням регіональних потреб;
- створення сприятливого податкового режиму в цілях стимулювання розвитку страхової галузі.

Література.

1. *Про страхування: Закон України* (в редакції Закону № 2745-III (2745-14) від 04.10.2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85 % 2F96-%E2 % F0](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85%20F96-%E2%F0)

2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. *Страхова справа: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Знання*. 2012. 352с.
3. Бойко І.А. *Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в Україні*. URL http://nauka.zinet.info/3/boiko_i1.php.
4. Козоріг Г.Г. *Проблеми розвитку страхового ринку в Україні. Регіональна економіка*. 2014. № 2. С. 182–191.
5. Мухіна О. *Страховий ринок України: стан та проблеми розвитку. Інвестиції: Практика та досвід*. 2010. № 3. С. 50–52.
6. Позднякова Л. *Проблеми розвитку страхового ринку У країни і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах. Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 6. С. 250–254.

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "About insurance", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/tsgibin/lavs/main.tsgi?nreg=85%2F96-%E2%F0> (Accessed 04 October 2018).
2. Bazylevych V.D. and Bazylevych K.S. (2012), *Strakhova sprava [Insurance business]*, Znannia, Kyiv, Ukraine.
3. Wojko I.A. (2008), "Problems and prospects of development of the insurance market in Ukraine", available at: http://nauka.zinet.info/3/boiko_i1.php (Accessed 04 October 2018).
4. Kozorih H.H. (2014), "Problems of the development of the insurance market in Ukraine", *Rehional'na ekonomika*, vol. 2. pp. 182–191.
5. Mukhina O. (2010), "Insurance market of Ukraine: state and problems of development", *Investytsii: Praktyka ta dosvid*, vol 3. pp. 50–52.
6. Pozdniakova L. (2010), "Problems of development of the insurance market of Ukraine and ways of their solution in modern languages", *Aktual'ni problemy ekonomik*, vol 6. pp. 250–254.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2018 р.